

21.11.2022

Share

Шести национален иновационен форум „Наука, технологично развитие и иновации: политики за растеж и развитие през следващото десетилетие“

Дискусия

Модератор: Доцент Миланка Славова, Университет за национално и световно стопанство

Модератор: Доцент Миланка Славова: Благодаря Ви, господин Траянов. Остават ни около 15 минути за дискусия, така че искам да дам думата на аудиторията за задаване на въпроси и кратки коментари. Винаги проблем на форума са били дългите изказвания. Нека да дадем шанс на повече колеги да се изкажат. Имате думата.

Костадин Костадинов: Имам следния въпрос към министър Трайков, може би въпросът ми е труден. Колко гаранции за високотехнологични проекти е издал гаранционният фонд? И един по-лек въпрос, на който аз ще се опитам да отговоря. Защо стартиращите високотехнологични фирми не участват толкова активно в иновациите в България? На тези фирми им трябва гаранции за техните високотехнологични проекти. Нито една банка не им дава гаранции, а им дават кредити – кредити срещу недвижима собственост. Въпреки че като председател на една неправителствена организация за подпомагане трансфера на технологии и иновации имам договор с три банки за издаване на такива гаранции срещу такива проекти, нито една не даде такива. Дори днешният институт, който беше награден, са създатели на една такава фирма. Трябва да ползвам личните си контакти, за да получи тази фирма гаранция във формата на кредит от Българската банка за развитие. Този въпрос, който зададох, можем да решим без допълнителни средства. Трябва да осигурим работа на този Гаранционен фонд, създаден през декември 2008 г.

Модератор: Доцент Миланка Славова: Благодаря. Господин Николов.

Румен Николов: Съвсем кратък коментар, може би за да допълня участниците, защото аз идвам от академичната среда. Слушайки разговора и представянцията, се спрях на два основни аспекта, които според мен са проблем за нашата страна. Първо, това е липсата на визия. Според мен винаги ни е липсвало това. Второ, имаме национална програма, но някак си нямаме изпреварваща визия, да изпреварим дори 2020. Една страна е толкова голяма, колкото са големи мечтите ѝ, а тези мечти може да ги заложим в една визия. Когато имаш визия, знаеш, че в 2010 си тук, а в 2020, 2025 си там, тогава можеш да влияеш върху европейската политика. Това ни е проблемът. Защото ние до голяма степен сме се концентрирали върху локалните си проблеми и забравяме – Европа прави стратегията, ние изпълняваме, Европа прави програмата и ни наказва, но тази програма не е достатъчно добре адаптирана към нашите условия. В момента се прави 2020, в момента се прави Дунавската стратегия, която е нов шанс за България. Над Дунавската стратегия би могло да се заложат един слой от програми и стратегии за иновации и информационни технологии и т.н. Активно, даже агресивно участие във формиране на европейска политика според мен е изключително важно.

Второто нещо е капацитетът. Основният проблем ни е липсата на капацитет. С господин Плевнелиев бяхме в Германия – 9% от нашите кандидат-студенти директно кандидатстват вече в чужбина. В Германия българите са втори по този показател след китайците. Така че лесно се руши капацитет, но трудно се създава.

Другото, което исках да спомена – кооперирането на академията и индустрията. Ние сме говорили много пъти с господин Траянов и сме работили в тази насока, но според мен тази отровна среда, за която говори господин Трайков е факт. Не можем да променим изцяло средата, изведнъж, с магическа пръчка, но можем да създадем острови на съвършенството. Някакви острови, където се случват тези неща, за които говорим тук. И това са, да речем, технологичните паркове. В България няма нито един технологичен парк. Посетете сайта на Международната асоциация на научните паркове - в Гана има, в Нигерия има, в Куба има, а в България няма. Ние сме говорили с господин Плевнелиев - това е неговото следващо предизвикателство. Той показа, че може да строи бизнес паркове, показва, че може да строи пътища, но сега е моментът за научните паркове - там, където средата и екосистемата ще подпомагат всички.

И последно, ние говорим най-вече за структурните фондове, но забравяме другите инструменти и възможности за подпомагане и повишаване на конкурентоспособността. Тук пак се опира до капацитет. Такъв инструмент е Седама рамкова програма за конкурентоспособност и иновации, европейски институции „Иновации и технологии“. Не се възползваме от тази възможност, а има политика за интегриране на всички ресурси. Къде е рисковият капитал и къде са добрите модели за публично-частно партньорство? Благодаря.

Модератор: Доцент Миланка Славова: Благодаря, господин Николов.

При мен се е записал господин Стефан Деевски. Тъй като той представлява фирма носител на награда за иновативно предприятие, бих искала да му дадем думата.

Стефан Деевски: Благодаря. Искам да благодаря за наградата, за признанието към нашия млад колектив „АМК – Габрово“.

Хубаво е да се работи в иновативна фирма. Нямаме проблеми с финансова или икономическа криза, не освобождаваме хора - назначаваме нови, плащаме добре. Същевременно, за да постигнем това, сме се упоравали единствено на иновативните проекти, които се осъществяват при нас. Преди 11 години направихме връзка с немския холдинг „АМК – ГМБХ“ и за 11 години „АМК - Габрово“ вече има пълното ноу-хау на фирмата „АМК-ГМБХ“, ноу-хау в посока на развитие и производство на средства за автоматизация, серво управление, серво мотори, контролери др.- основните единици за автоматизация на дадени технологични процеси или на отделни машини. Мога да кажа, че за тези 11 години от 7 човека ние сме вече 160, от които 62% са висшисти. Фирмите по принцип са три. Във фирмата, където се прави научноизследователска и развойна дейност, се работи едновременно с немските специалисти и тук искам дедело да подчертая, нашите специалисти, нашите софтуеристи, нашите хардуеристи са на нивото на немските специалисти и не отстъпват по нищо, дори в някои отношения се представят по-добре като начин и бързина на решаване на отделните проблеми. Това е голямо постижение.

В тази връзка искам да кажа, че за младия специалист най-голямата мотивация е да работи интересна работа и да вижда реализация на своя труд. Естествено мотивация са и добрите условия, които сме създали за работа на тези млади специалисти и не на последно място, въпреки че никога не съм поставял въпроса за възнаграждението - нормално възнаграждение за такава специализирана работа за условията в България.

Мога да кажа, че „АМК – Габрово“ е един пример за връзка с научните среди. В Техническия университет в Габрово сме направили две лаборатории, където студентите правят упражнения на базата на най-новата техника в областта на средствата за автоматизация. Освен това наши специалисти водят лекции в университетта. Студентите получават дипломи работи. Всеки един проект при нас е иновативен и уникален. Ние получихме награда за един добър проект, който направихме заедно с Българската академия на науките, в Института по хидродинамика в град Варна. Това е един уникален проект, но за последните три години в „АМК – Габрово“ са разработени и приложени 73 приложни проекта и всеки един е пример за иновативност.

Така че от гледна точка на работата и оценка, благодаря още веднъж, но мога да кажа, господин Плевнелиев, че ние в Габрово представляваме един мини технопарк. Имаме условия за работа, имаме добри специалисти. И още повече, за да можем да вървим напред и още по-добре да работим от гледна точка на обучението на тези добри специалисти, създаваме един учебен център. В този учебен център очакваме всеки момент да дойде одитор, за да даде лиценз за учебния център във фирмата „АМК“, където се обучаваме не само нашите специалисти, но специалисти в тези нови технологии и на други фирми. Имам един въпрос към господин Димитров и към министър Трайков. Тук се повдигна въпросът за инвестиране или по-скоро кредитиране на тези стартиращи иновативни предприятия. Господин Димитров, не е въпросът за това, че намалихме на 5 лева регистрирането на едно ООД. По-рано бяха 5 хиляди, по-рано – 30 хиляди. Отиваш, вземаш назаем от приятел 5 хиляди, покриваш изискванията за минимум капитал на фирмата, получаваш документ и на следващия ден ги изтегляш фактически. Така че въпросът не е бил да се създават фирми, а въпросът е, че тази иновативна и стартираща фирма няма нищо, има само идеята. За да се реализира идеята, трябва съответни средства.

Въпрос към господин Трайков. Доколкото знам, за вторият транш на финансови средства за иновативни стартиращи фирми преди осем месеца към Вас има постъпили предложения, но няма никакво развитие. Тоест няма специалисти, които да ги оценят и процесите да стартират. Другият голям въпрос е за тази гаранция, за която стана въпрос - за да могат все пак тези фирми, които тръгнат в тази посока да имат средства да реализират своята идея. Благодаря.

Модератор: Доцент Миланка Славова: Благодаря Ви.

Доц.д-р арх. Янко Александров: Аз съм ръководител на катедра „Архитектурно проектиране и сградостроителство“ във ВСУ „Любен Каравелов“ и съм автор на повече от 90 патента за изобретения в Република България. Моят въпрос е стратегически към уважаемите господа министри.

Най-добрите практики на Европейския съюз по какъв начин рефлектират и ще рефлектират върху дейността и структурите на вашите министерства, за да може двата приоритета, които господин министър Плевнелиев каза – енергийната ефективност и иновациите, в 2014-2020 г. да се реализират по възможно най-добрия начин? Благодаря.

Модератор: Доцент Миланка Славова: И последен въпрос.

Лъчезар Аврамов: Аз съм поканен тук в качеството си на ръководител на една специфична компания, но не за това искам да говоря. В края на пролетта на 2009 г. се състоя така наречения Научен форум за наука, където след два-три дни на дискусии, форумът прие няколко, разбира се, съвсем «пожелателни» и в този смисъл чисто политически препоръки. Една от тях беше такава: научната общност не счита, че структурата, която администрира и води политиките в областта на науката, технологичните и иновациите, е добре конструирана и че ще има положителна промяна. Форумът препоръча да се създаде министерство на висшето образование, науката и иновациите или институция в подобен формат, която да разработва тези политики. След идването на новото правителство ние видяхме, че всъщност това не се случва. Според мен това е пречка пред тези процеси, за които говорим.

И само още един акцент. Моят 30-годишен опит е такъв, че политика в науката, технологичното развитие и иновациите не съм видал. Точно тази фирма, която няма да споменавам, е номинирана за наградата „Декарт“ на Европейския съюз. Ние се занимаваме общо взето с неща, които са европейски оценени. У нас политиката в този аспект няма, освен хаотични действия около науката, които за голямо съжаление, дами и господа, продължават и сега. Не може да говорим за наука и технологии, когато според мен единственият или основният източник на иновации – интелектуален и кадрови- Българската академия на науките, е подложен на изключително силен натиск. Става въпрос за много силен финансов натиск, а всъщност е и политически натиск. Този натиск, който започна откъм, вече придобива в самата институция опасни центроустремителни тенденции и ако действително ние стигнем до такива негативни ефекти, това ще бъде удар върху всички тези красиви думи, действия и дела, които са написани над нас. Атмосферата в която работим, когато много високопоставени облечени във власт хора твърдят, че по време на криза няма нужда от наука, по никакъв начин не помага. Затова аз призовавам тези тежки проблеми и изключително важни решения да се вземат в един много сериозен и съвсем неформален диалог между управляващите политици, учени и бизнесмени, за да може да се получи ефект. Благодаря ви много.

Модератор: Доцент Миланка Славова: Благодаря Ви. Наистина вашата фирма е уникална и с много голямо значение за Българската медицина, но аз отчасти искам да дам отговор на Вашия въпрос, а и Вие самият го дадохте. На научния форум имаше научни работници и те коментираха проблемите. Очевидно е, че подхождат, който днес се показва, че трябва всички заинтересовани страни – политици, бизнес, наука и гражданско общество, да участват, само тогава може да се формира целенасочена политика. А вече каква институция ще я проведе, това е допълнителен въпрос.

Да дадем думата сега на двамата министри да отговорят на въпросите. Може би ще е добре да започнем с господин Плевнелиев.

Министър Росен Плевнелиев: Аз ще обобщя и ще изкажа мнение по всички въпроси и след това колегата Трайков също ще допълни. Записах много внимателно и започвам от първия въпрос.

По отношение на кредити – не, гаранции – да. Разбира се, прав сте и това може да се случи дори и с помощта на европейските средства. Зависи от правилното програмиране и от това ние да кажем какво искаме да приоритизираме и как да го направим. Една Испания го прави перфектно. Държавата Испания инвестира в ски курорти, разработва ги и излиза от тях, инвестира в предприятия, разработва ги и излиза от тях. С гаранции и с пари. Може заедно да поработим в тази посока, за да се случат нещата. За съжаление за периода 2007-2013 няма много възможности, но за в бъдеще ние можем да преценяваме и колко пари са необходими и могат да се отделят. Гаранционен фонд – да, колкото решим. Европа казва: вие кажете какво искате да направите.

Темата с визията извън 2020. Съгласен съм, но Европа няма да ни я направи. И ние тук пак трябва да формулираме нашата визия и стигаме и до другата тема – дали ние можем да имаме приоритети и защо приоритети трябва да са пътищата? Ако кажете, има национална визия, която казва, че ще се строят примерно техно паркове. Да, но аз отказвам да строя техно паркове, докато всички ние не разберем, че тухлите и керемидите нямат никакво значение, те са просто един елементарен хардуер. Това, което има значение е продуктът на държавата България, на фирмите, които работят, на гражданите, кой е този продукт, как искам да го позиционираме, за да добавим стойност към Европа. И тогава – какво кажете: пътища, магистрални, техно паркове. Но да не започвам за задавам следващите въпроси: кой техно парк, защо, каква сграда, с каква инфраструктура, как университетите ще реагират адекватно именно на този техно парк. Защото, вървайте ми, има изключително много неуспели техно паркове, паркове, които са разчитали на държавната подкрепа и парите. Това при нас няма как да стане, защото ние трябва да гоним визията.

По отношение на отрова казва е темата със средата. Лично аз бих се дистанцирал от изказването на моя колега, средата в България не е отрова. Средата в България в някои отношения дори не е и толкова лоша. Нещо повече, аз бях в Гърция на една презентация на гръцката Търговско-промишлена камара, където председателят на гръцката Търговско-промишлена камара казва пред хиляди човека: представте си, че има една държава, в която държавната администрация не е милион и половина, а 500 хиляди, тоест три пъти по-малко.

Представете си, че има една държава, в която министерствата могат да се освободят от 15% от държавната администрация и имат политическата воля да го направят. Представете си, че има една държава, в която данъците са 10%. И така нататък. Неща, с които ние можем да се гордеем. Макроикономически пример. Всъщност България сега трябва да извади обратните послания. Ние сме европейският шампион по финансова дисциплина, ние сме европейският шампион по можене в тази област. Колкото и да е свързано с ограничения, България трябва да се опита сега да извади позитивите от това, което тя може.

Съгласен съм с тезата за медиите, съгласен съм с всичко това, което говорим – че сега ние трябва да извадим моженето. Дори в европейските фондове ние имаме феноменални резултати. Този кмет, който си тръгна, е направил едно феноменално училище в Габрово с европейски пари. Математическата гимназия на Габрово. Ако видите колко златни медали има там сега по математика - възможно най-перспективната дисциплина на тази планета, може би - така си мисля. Габрово е направил училището така, че хората с удоволствие и събота, и неделя ходят там - възрастни хора на курсове по математика. Това трябва да го върнем – усещането и желанието на българите.

И искам да завърша с това, че всъщност държавата не е удобно извинение за всички, които днес сте пред нас, държавата не е удобно извинение и за всички нас управляващите, разбира се. Държавата е само една платформа, за която бизнесът може да се хване и да се развива. Ние сме готови да помагаме, ние искаме да дадем всичко от себе си, но отказваме да свършим цялата работа. Тя ще бъде свършена естествено и само в симбиоза между всички нас.

Аз искам да ви дам примери. Изключително прозрачен съм примерно към строителната индустрия. Събираме се всеки месец. За първи път те знаят не какво правя, а какво смятам да направя в следващите месеци, включително казвам кои закони искам да променим. По Закона за устройството на територията, срещу когото всички са настроени негативно, бизнесът не е успял да дойде с конкретни предложения и да каже какво иска. Предложенията коренно различни и противоположни. Аз не знам всъщност какво се предлага.

От тази гледна точка трябва да разберем, че законите не ни пречат толкова много. Отказвам да създаваме допълнително министерство на образованието. Допълнителни министерства – не, политика обаче – да. И тази политика може да се прави от съществуващото министерство. По същия начин става въпрос и за иновациите, по същия начин и за водния сектор. Ние имаме пет министерства, които се занимават с темата води в България. И ето сега казваме, че искаме стратегия и във водния сектор. Бихме могли да имаме стратегия и в иновациите, когато всички - неправителствени организации и университети Участват. Това, което правим днес, наистина е прекрасна, държавата - България този път да се опита да формулира четири години преди да дойдат новите европейски фондове в 2014 своите приоритети, да започне да работи. Аз съм убеден, че ние ще стигнем далеч с новите фондове 2014-2020, но само чрез този подход – приоритети и здрава работа. А държавата може само да помага. Благодаря ви.

Модератор: Доцент Миланка Славова: Благодаря Ви и аз. Господин Трайков.

Министър Трайчо Трайков: Аз разбирам много добре опита на министър Плевнелиев с много организации и по отношение на визията. Хубаво е да се чуват и противоположните мнения и наистина прозрачността и дебатът са път надатък, включително и с това, което например тук започна дискусия по темата АЕЦ „Белене“. Кога в последните пет години е било ясно какво се готви да предложи правителството като позиция в преговори или относно една или друга стъпка, свързана с такъв голям проект? Никога!

Иначе аз също бих на срещата с гръцкия бизнес и те направиха тези изказвания, след като аз направих моята презентация. Те обрънаха внимание на всички тези хубави неща, които се случват в България. И те действително се случват. Това е нашето послание към вършната среда, защото хубавите неща не трябва да бъдат пренебрежвани в масата от негативизъм, обаче въпреки това в този кръг и в това, което правим, трябва да знаем добре къде са проблемите, по които трябва да се работи. Ето нашата програма по конкурентоспособност, въпреки всички предложения за хубави неща, там все още планираще помощи с 45% подпаса. Ние сега сме започнали, мисля че тези дни вече ги пуснахме, търг за консултант по техническата част с една-единствена задача – да каже как нещата да се организират по-ефективно. Няма как да финансираш иновативни предприятия и да им бавиш една година плащанията. Това е очевидно.

По въпроса с гаранциите. В инициативата „ДжерEMI“, по която в момента очакваме само одобрение от борда на Европейския инвестиционен фонд и след това ще бъде ратифицирана в парламента, има компонент за гаранции за иновативни предприятия. Това е една съвсем конкретна стъпка. И когато се правят иновации, единерен модел на това какви са разходите в целия жизнен цикъл. Тук е изключително важно да се направят действията тази връзка между бизнеса, моделът на пазара. Ще кажа в рамките на шегата, с най-добро чувство, тъй като един шведски колега ми го разказа, какъв е надуването на скандинавското икономическо сътрудничеството – финландците правят иновациите, шведите ги внедряват в масово производство, а датчаните ги продават на норвежците. Значи има нуваат от всеки във веригата, вие надувате само да иновиращ, но и от другото. Няма лоша роля тук, важното е всичко да работи в една система.

Модератор: Доцент Миланка Славова: Благодаря Ви. Господин Димитров.

Мартин Димитров: Съвсем накратко. Мисля, че стана добра дискусия. За мен е важно нещо – така да завърши всичко и така да работим и като парламент, и като правителство, че да е ясно, че ако има добра идея, тя ще бъде разгледана и ще бъде оценена. Ще дам един пример. През 2005 г. внесох предложението за 10% корпоративен данък. Сега всички казват колко е хубаво, колко е правилно. Заеете ли какво каза парламентът през 2005 г.? Че това бил много таен план за взв фалит на държавата. Това беше реакцията. Това беше реакцията на българския парламент. Отне ни две години тази наша добра идея, която беше въведена и в други страни и даде резултати, да я възприемем. Ако го бяхме въвели още през 2005 г., щеше да има още по-добри резултати.

Затова е много важно да създадем не само данък, но да има чувваемост. И да е ясно. Между другото, едно от нещата, които можем да правим, е по дадена тема да каним всички участници. Да, министър Плевнелиев е прав, че понякога има разнообразни идеи, които си противоречат. Така е. Но когато ги поимам и всеки си даде идеите, в крайна сметка се вижда и какво може да бъде направено в България. Много е важно бизнес да остане с разбирането и усещането, че когато даде смислено предложение може да има адекватна реакция. Самеже говорихме за лобистко и нелобистко - за мен нещо не е лобистко, когато помага на всички или на максимално голям брой участници на пазара. Пример е 10%-ният корпоративен данък – помага на всички. А когато подпомагаме конкретни региони с висока безработица, започват нови статистически данни, как навсякъде е висока безработицата. Това е разликата между лобистки предложения и предложения за развитие, които помагат на всички. Много е важно оттук нататък да направим така, че тези стъпки, които можем да предприемим, които правим на България, да стават по-бързо, да не започват едни мъчителни годишни дебати. Това е една битка, която гледам всяка година в парламента и в българското общество. Много трудно става промяната в България, много е тежко. Защото всичката за запазване на статуквото е може би най-сериозната битка в България и тя има своята много висока цена.

Така че тази препоръка, с която аз ще завърша, е следната. Нека за всяка добра идея да имаме уши да я чуем и смелост да я реализираме. Това е най-важното според мен.

Модератор: Доцент Миланка Славова: Благодаря Ви, господин Димитров.

Забира се, винаги си тези форуми остават незададени въпроси. Искам да ви припомня, че на сайта на фондация „Приложни изследвания и комуникации“ и Центъра за изследване на демокрацията може да изпращате вашите въпроси, а ние поемаме ангажмента като съорганизатори да ги преследвам на министрите, на парламента и да получим конкретни отговори ако не лично, то в някои от техните изявления.

Благодаря на участниците в панела! Благодаря на всички вас за участието и до нови срещи!